

FEMRA E PARË ME SYRIN E HISTORISË

Muhammed Riza Shahbazi dhe Dr. Munire A. Soltani

Pas emrit "Zot", emri "nënë" është fjala dhe koncepti më i bukur që ekziston. Nëna është himni i bukurisë së jetës dhe i dashurisë. Prej saj buron butësia e ndjenja e fortë e besnikërisë. Në këtë mënyrë femra paraqet dashurinë hyjnore me përbërje trupore, por kjo dashuri e ky shpirt shpesh bie në grackën e pështjellimeve e të pasioneve, çka bëhet shkak të ndërhyjnë elemente që e çvlerësojnë atë duke e nxjerrë nga rruga e detyrave që ka ndaj qenies së saj dhe të atyre me të cilët lidhet ligjërisht, duke e privuar kështu nga të mirat morale e hyjnore. Pavarësisht nga këto ajo e vazhdon jetën duke ofruar dashuri, dhembshuri e vetëmohim.

Duke i hedhur një sy të kaluarës historike, mësojmë se femra ka vuajtur gjithmonë në shoqërinë ku ka bërë pjesë. Ajo ka qenë si një fortesë e rrethuar gjithnjë nga sulmues e padrejtësi të ndryshme, dhe është poshtëruar deri në atë shkallë që shitej e blihej si një plaçkë tregu. Ka patur vetëm disa periudha në të cilat ajo është trajtuar sipas meritave të saj. Duke udhëtuar nëpër analet e historisë shohim gjithfarë trajtimesh të bëra ndaj saj. Padrejtësia, pabarazia absolute me burrat, e të tjera si këto kanë rënë mbi kurrizin e femrës në shekuj. Sa më tepër që të gjurmojmë në histori, aq më tepër dëshmi do të gjejmë për kushtet e trishtueshme të femrës në qytetërime të ndryshme. Le t'i analizojmë ato që nga koha e romakëve.

Femra në Romën antike: Femra në kohën e romakëve ishte si një pajë e kryetarit të familjes (vjehtërit ose bashkëshortit) me statut birësor, dhe konsiderohej si motër e fëmijëve të tij. Gratë dhe vajzat nuk kishin asnjë të drejtë për vehten e tyre dhe trajtoheshin si plaçkë tregtie. Para burrit e babait ato nuk kishin asnjë të drejtë pronësie apo për më tepër të bënin vizita ose udhëtime të shkurtëra qoftë edhe për nevojat e tyre personale. Babai mund t'i shiste vajzat e tij kurdo që të dëshironte, mund t'i jepte hua ose t'i mbyste, sipas dëshirave të tij si dhe të tjera gjëra të këtij lloji. Kështu pra femra nuk kishte asnjë të drejtë si qenie njerëzore.

Femra në Greqinë e lashtë: Para erës kristiane në Greqinë e lashtë nuk ekzistonte martesë e zakonshme. Grekët jetonin në grupe dhe fëmijët nuk e njihnin nënën e tyre. Poligamia nuk ishte diçka e zakonshme, por çdo njeri, sipas gjendjes ekonomike, mund të mbante në shtëpi një numër të caktuar grash jashtë martese. Në Greqi femra nuk kishte një status juridik dhe burri i martuar me të mund ta falte si dhuratë ose ta jepte hua. Ajo mbahej si pronë, ashtu siç mbahejshin skllëverit dhe kafshët që përdoreshin për nevoja të ndryshme. Kishte raste që grekët i lidhnin femrat në një hu dhe i fshikullonin me kamxhik.

Femra aziatike: Midis popujve më të qytetëruar të Azisë gjendja e femrës linte shumë për të dëshiruar. Shembull për këtë marrim Tibetin dhe Kinën, ku femra nuk ishte e barabartë as me një kafshë barre, dhe në pikëpamje të të drejtave shoqërore ajo mbetej gjithnjë nën tutelën e burrit ose të babait. Në Kinë gruaja nuk kishte të drejtë të ulej në tavolinë e të hante bukë me bashkëshortin e fëmijët e saj të rritur. Në tryezë ajo kishte funksionet e një mobiljeje dhe qëndronte aty pa lëvizur për t'i ndezur çibukun burrit të saj. Vajzat nuk kishin të drejtë trashëgimie. E njëjta gjë ishte edhe në Indokinë, ku dëshmia e saj nuk kishte asnjë vlerë. Kështu ajo nuk mund të hynte brenda gjykatës, por rrinte te porta për të thënë atë që kishte ose që i kërkohej. Ajo mund të shkëmbehej për likuidimin e një borxhi nëse do ta pranonte kreditori.

Femra në Indi: Në Indi femrat mbaheshin nën tutelën e bashkëshortit, të djalit ose të familjes së burrit, e nëse nuk ekzistonte ndonjë tutor, atëherë ajo ishte e varur nga mbreti. Bashkëshorti e konsideronte atë si një skllave të tij dhe ajo duhej ta thirrte atë me titujt "zotëri, padron" e epitete të tilla, e në asnjë mënyrë me emrin e tij. Gjatë periudhës së menstruacioneve ajo mbyllej në një vend, ndërpritej çdo kontakt me të dhe ushqehet nëpërmjet një sporteli, për arsye se gjatë kësaj kohe konsiderohej si e ndyrë.

Femra në Australi: Në Australi femrat konsideroheshin si kafshë shtëpiake dhe shërbenin si mjet për fashitjen e pasioneve të mashkullit, për lindje dhe për shtimin e popullsisë. Atje praktikohesh një zakon i shëmtuar ndaj femrës gjatë periudhave të zisë e të thatësirës. Në ato periudha gruaja mbytej dhe mishi i saj hahej për të plotësuar mungesën e ushqimit. Ajo nuk kishte të drejtë të shoqëronte bashkëshortin gjatë ngrënies, pra të hanin të dy njëkohësisht. Gruaja duhej të priste derisa të ngopej burri, që të fillonte të hante tepricat e mbetura në tryezë. Një grua e ve, mbas vdekjes së të shoqit, bëhej pronë e vëllait të të vdekurit derisa të ishte gjallë. Femra vendase e Australisë rrallë se vdiste në shtratin e saj nën trajtimin mjekësor të të afërmeve. Ajo lihej në mëshirën e fatit derisa të largohej nga kjo jetë. Nganjëherë thuhej se ajo kishte jetuar mjaft, kështu që mbytej duke u kapur për fyti ose duke e privuar nga të ushqyerit për një kohë të gjatë derisa të vdiste. Ashtu siç veprohej edhe në vende të tjera, në Australi punët më të rënda kryheshin nga femrat. Gjithashtu njerëzit e këtyre vendeve e shfaqnin dashurinë ndaj prindërve të tyre në një mënyrë të çuditshme. Për të mos i parë vuajtjet e tyre në pleqëri, ata i varrosnin prindërit për së gjalli, sapo ato arrinin moshën 40 vjeçare.

Në ishullin Rape, në Polinezi, gratë detyroheshin t'u mëkonin burrave të tyre ushqimin kafshatë mbas kafshate. Në Zelandën e Re femrat përdoreshin për të mbajtur peshë të rënda, punë kjo që nuk bëhej nga burrat, sepse konsiderohej akt çburrërimi.

Femra në Afrikë: Në Afrikë mishi i femrës konsumohej më pak se në Australi. Në lidhje me këtë një shkrimtar anglez në reportazhet e udhëtimit të tij shkruante se kishte parë në ato zona të servirej në bankete mishi i burrave e i fëmijëve. Kudo në Afrikë ndërtimi i kasolleve e i shtëpive, endja e tapeteve dhe e rrogozeve, punët bujqësore, mbjelljet e ujitja janë punë që i përkisnin grave, sepse burrat nuk i prekin me dorë të tilla punë. Në disa krahina berberët, hamallët e kirurgët janë krejtësisht femra. Burrat merren vetëm me rrobaqepësi, larje rrobash e nganjëherë punë me metal.

Armët, veshjet dhe kapelet e burrave janë të shenjta për femrat, kështu që nuk guxojnë t'i prekin me dorë. Po kështu kur burrat janë duke fjetur, gratë nuk duhet të kalojnë nga shtrati i tyre për të mos i zgjuar. Në ishujt e Marquises mishi, pula, frutat e kokosit dhe arrat janë një ushqim që u rezervohet vetëm burrave; femrat nuk kanë të drejtë t'i konsumojnë.

Femra në Amerikën e Veriut: Në këtë popullsi të egër të Amerikës së Veriut femrat janë të detyruara të sigurojnë ushqimin e familjes, ndërsa burrat dalin për gjah dhe një pjesë të kohës e kalojnë me dëfrime. Përkundrajt shërbimeve të bëra nga femrat, burrat i mbysin sidomos plakat që nuk kanë më fuqi për të punuar, duke i kapur për fyti; këtë e bëjnë më tepër gjatë periudhave të varfërisë. Gjithashtu ato përdorin edhe një metodë tjetër - duke ua futur kokën në një vrimë të mbushur me tym karboni dhe

duke i mbajtur në atë gjendje derisa të asfiksohen. Nga frika se mund të sulmohen nga fiset e tjera, familjet duhet të bëjnë roje gjithë natën, por edhe kjo është punë që i përket grave të gjora. Në një nga fiset e Karaibeve ndjekin një zakon edhe më çnjerëzor: në të gjithë botën femra kur lind, pushon disa ditë për të marrë shëndetin, por te ky fis ajo fillon punën menjëherë, në vend që të trajtohet mjekësisht.

Femra në Arabinë para Islamit: Para se të shfaqej Islami në Arabi, porsa lindte një vajzë, familjet e njohura e varrosnin për së gjalli këtë fryt delikat të jetës. Burri ishte një qenie brutale, më i egër se kafshët. Ai nuk kishte mëshirë as për fëmijën e tij dhe e zhdukte atë me duart e veta. Ky nuk ishte një zakon vetëm i arabëve. Në Australi, në disa fise në Afrikën e Jugut e përdornin mishin e fëmijëve të tyre për t'i ndjellur luanët që sulmonin kopetë e tyre. Njeriu, krijesa më e bukur, më me vlerë e Zotit, binte më poshtë se kafshët, duke e mbytur e varrosur për së gjalli këtë pjesë të mishit të tij.

Në Arabi lindja e një vajze numërohej si një kob. Familja që i çonte Zoti këtë dhuratë, fshihej prej miqve e të afërme sikur t'u kishte ndodhur një ngjarje e turpshme. Babai, kur merrte lajmin e lindjes së vajzës, skuqej nga turpi, sikur t'i kishte rënë një fatkeqësi e madhe. Femrat, në veçanti ato arabe, i janë shumë mirënjohës Profetit Muhammad (a.s) sepse, jo vetëm që i shpëtoi nga vdekja e tmerrshme, por edhe i dha të drejtën të bëjnë një jetë të rregullt shoqërore e morale. Femrave që shiteshin e bliheshin si kafshët e barrës, ai u akordoi të drejtën e pronësisë; të shisnin e të blinin sipas rregullave të përgjithshme që ka një shoqëri e qytetëruar.

Femra është ekuilibri i familjes dhe prishja e saj afekton ndershmërinë e kësaj bërthame të shoqërisë njerëzore. Në anën tjetër mirëqenia e përparimi i saj bëhet shkak të ndërtohet një shoqëri e një komb i shëndoshë dhe i aftë për të përballuar të gjitha sfidat e kësaj jete. Islami, në fillim, me qëllim që të përmirësonte situatën e femrës gjatë periudhës së injorancës, e ndaloi rreptësisht mbytjen e vajzave të vogla. Dihet se Profeti (a.s.) shpeshherë ia puthte dorën vajzës së tij, Fatime-Zahra-së, dhe këtë e bënte me qëllim që t'u jepte mësim femrave se si duhet të trajtohen nga prindërit e burrat e tyre. Ai i inkurajoi burrat për t'u martuar, me qëllim që të mos shfrytëzohej dinjiteti e nderi i femrave në mënyrë të paligjshme. Regjimi i drejtë bashkëshortor i Islamit, i bazuar në mëshirën, dhembshurinë e dashurinë njerëzore, fatkeqësisht, në disa vende islame, ra në grackën e disa drejtuesve që e konsideronin martesën me shumë gra si një akt mëshire. Ndërsa përkufizimi i rrethanave e i kushteve të shoqërisë njerëzore që Kur'ani i jep kësaj çështjeje për një martesë të tillë, është plotësisht i justifikueshëm, ndryshe nga praktika e ushtruar nga disa vende. Dashuria dhe respekti në mes bashkëshortëve rrjedhin dhe konsolidohen nga një marrëveshje krejt e sinqertë në mes tyre. Islami i akordoi çiftit të martuar një barazi të plotë, madje ai tregohet shumë i mëshirshëm për femrën, aq sa Profeti (a.s.) thoshte: "Kur babai të blejë ndonjë gjë e ta sjellë në shtëpi, duhet t'ia japë përpara vajzës, sepse ndjenjat e saj janë delikate". Ai shton: "Femra meriton të nderohet dhe askush nuk duhet ta lëndojë atë, vetëm nëse bën ndonjë akt të ulët.

Femra është një poemë, një tabllo pikturë e në fund një art më vete. Ajo ka adaptuar dy forma për të ndërtuar dhe mbajtur kontakte me interlekutorët e saj: një pjesë nga ato i kontakton me anë të përdorimit të gjesteve e disa me një paraqitje vulgare, ndërsa një pjesë tjetër me një paraqitje të kultuar e të denjë për qenien e saj duke u shoqëruar edhe me një veshje dinjitoze, qëndrim e sjellje, kjo e fundit që shkon konform kodeve morale dhe spikat me një bukuri më të theksuar se nudizmi. Të gjitha Librat e Shenjtë i kanë rekomanduar meshkujve që nga paraqitja estetike e bukuria e femrës të mos marrin asgjë falas, por gjithçka brenda normave morale e ligjeve të një

vendi.

Charles Chaplin, artist i madh i kinemasë, i shkruante vajzës së tij Geraldine, dhe e kritikonte për lakuriqësinë e saj me këto fjalë: "Vajza ime, nuk ka në botë asnjë njeri që duhet të shohë trupin tënd lakuriq, përveç atij që dëshiron të marrë pjesë në jetën tënde".

Octavio Paz, poet e autor kumtesash, thotë: "Femra është një qenie nganjëherë e çmueshme e nganjëherë e dëmshme, por gjithmonë e ndryshueshme: duke e transformuar në një objekt e duke i imponuar ndryshime nga ana e burrit". Ai thotë gjithashtu: "Femrat janë të mbyllura në një imazh që shoqëria e gjinisë mashkullore ua imponon".

Anatole France thoshte: "Nëse femra nuk do të mbulonte pjesët e trupit të saj që janë më tërheqëse, ajo nuk do të kishte asnjë vlerë si e tillë. Po kështu duke e lejuar të lakuriqëzohet e të mbajë lidhje të lira me burrat, këta të fundit nuk duhet ta quanin më me emrin "femër"."

Në lidhje me këtë ja se ç'thotë pedagogia e njohur franceze, Madam H. Launey: "Femra është si një valixhe plot me kuriozitet, sa më tepër që kjo hapet, as më shumë vijnë duke u shuar këto kuriozitet dhe përfundon kështu në një krijesë e tillë kaq me vlerë shoqërore, në një zero".

Të gjithë dijetarët e moralistët janë të mendimit se femra nuk duhet t'u lejojë meshkujve të vendosin për fatin e saj duke u shuar pasionet e tyre me anë të ekspozimit të trupit të saj. Fati i çdo epoke të historisë duhet të caktohet nga ligjet hyjnore, të cilat preokupohen për të mirën e dy gjinive.

Këto janë disa mendime të njerëzve që jetonin e jetojnë në një shoqëri me baza të shëndosha familjare. Në një shoqëri ku mbretëron morali, femra ekspozon atë që nuk e poshtëron, me një veshje modeste e dinjitoze, jasht ekstravagancave, që mjerisht sot mbushin ekranet e televizorëve e skenat e shfaqjeve publike. Njeriu duke e dashur një femër, e konsideron si një pjesë të nderit të tij, të cilin ai bën çmos ta ruajë.

Nudzmi në vetvete është një lloj nënshtrimi ndaj instiktit, siç veprojnë kafshët pa kufi e norma ligjore. Por njeriu i pjekur, i çdo seksi qoftë, ia del në krye kësaj detyre njerëzore. Me anën e mendjes së tij, ai mund ta ndryshojë instiktin e ta vë atë në shërbim të së mirës personale e shoqërore, ashtu siç mposhtte vërshimin e ujrave dhe rrjedhjen e prurjet e tij për efekte bujqësore, duke ndërtuar hidrocentrale për të prodhuar energji elektrike.

Siç e pamë më lart, në periudha të ndryshme historike, femra përdorej si plaçkë tregtie nga ana e burrit, ndërsa sot shoqëritë e qytetëruara i kanë dhënë asaj një drejtim tjetër duke e vënë në skenë si lodër dëfrimi për të kënaqur dëshirat e një mashkulli me anë të gjithfarë modash, sfilatash ekstravagante, me reklama e me miss-e, duke e inkurajuar nudizmin si një mjet për tërheqjen e mashkullit.

Ja se ç'thotë Gandhi, udhëheqësi i pavarësisë së Indisë në lidhje me femrën: "Në qoftë se në shoqëri prania e femrës nuk shërben për gjë tjetër vetëm për të kënaqur pasionet e burrave, ne të gjithë, në emër të burrave (si seks) duhet të ulim kokën nga turpi. Do të doja që raca njerëzore të shkatërrohej në tërësi se sa ta kthenim në një objekt dëfrimi e poshtërimi femrën, krijesën më delikate të Zotit. Kjo do të thotë të përpiqemi t'i shkelmojmë thesaret që i ka derdhur Zoti në këtë botë duke krijuar mashkullin e femrën. Për këtë qëllim nuk dua të jap vetëm një këshillë morale, por u drejtohem të gjithë burrave të botës që me veprimet e tyre të mos e ulin femrën, për të cilën gjithmonë kanë ëndërruar që të fitojë një liri të vërtetë. Në anën tjetër më vjen shumë keq kur shoh tek disa prindër që shfaqin një neglizhencë kriminale për sa i përket edukimit e shkollimit të vajzave të tyre duke i lënë këto në një injorancë më të thellë se djemt e tyre. Ata përpiqen vetëm të gjejnë një burrë të pasur për të dhe pa

asnjë vlerë tjetër. Sikur të isha femër, do të revoltohesh shumë kundër pretendimit të burrave se gjoja femra ka lindur vetëm për t'u bërë një objekt dëfrimi e loje. O femra, nëse ju grimoheni vetëm për të tërhequr burrin dhe për të nxitur shthurjen e tij, hiqni dorë e mos iu nënshtroni këtij poshtrimi".

Siç e pamë gjatë shtjellimit të kësaj teme, në të kaluarën historike, të drejtat e gruas janë marrë nëpër këmbë duke e ngarkuar atë jashtë mase me punë të rënda, gjë që shkon në kundërshtim flagrant me aftësitë e saj fizike. Ndërsa në epokën tonë bashkëkohore, megjithëse zhvillimi ka marrë një rrugë të shpejtë, ai është përqëndruar në anën materiale më tepër.

Zoti i ka caktuar femrës një mision të veçantë me krijimin e saj, duke e ngarkuar me përkujdesjen që duhet të ketë për rritjen, edukimin dhe përcjelljen e vajzës së saj ke bashkëshorti: të shëndoshë, të pastër moralisht si kristali e të përgatitur për të përballuar jetën bashkëshortore në çdo aspekt. Paraqitja e saj në publik, në skena të ndryshme gjysmë nude e transformon këtë qenie në një lodër apo kukull, si objekt për të shuar epshet e mashkullit.

Ja pra, dy tabllotë e kundërta të gjendjes së femrës gjatë historisë së lashtë deri më sot, pasqyra që nuk pajtohen aspak me kodet hyjnore për të komunikuar nëpërmjet lajmëtarëve të ndryshëm. Prandaj e kemi për detyrë dy sekset, burrat e gratë, të respektojnë dinjitetin e njëri tjetrit, duke punuar, qëndruar, sjellur e paraqitur në shoqëri në një mënyrë dinjitoze që të mos nxisim epshet e pasionet ndaj njëri tjetrit, duke mos lënë më një anë edhe veshjen modeste sidomos nga ana e femrës. Në këtë mënyrë do të zhvlerësojmë rrënjësisht idetë e një filozofi evropian që në lidhje me femrën thotë edhe këto fjalë: "Jeta e një femre është si një fëmijëri e përherëshme, fëmijëri që shprehet nga dobësia e arsytimit të saj. Ajo krijesë duhet të qëndrojë në rolin e një bashkëshorteje, të një gruaje në vatrën familjare". Ja pra çfarë mentaliteti ekziston edhe në shpirtin e një dijetari bashkëkohor për femrën, për këtë gjysmë të njerëzimit, madje gjysma më e vlefshme, për shërbimin që i bën kësaj shoqërie.

Përgatiti Ismail H. Muçej